

НА ПРАГА НА ВЪЛШЕБНАТА ВСЕЛЕНА Български митове и легенди
ON THE THRESHOLD OF THE MAGICAL UNIVERSE Bulgarian myths and legends

Издателство ЛИСТА

НА ПРАГА НА ВЪЛШЕБНАТА ВСЕЛЕНА

Български митове и легенди

ON THE THRESHOLD OF THE MAGICAL UNIVERSE

Bulgarian Myths and Legends

Проектът е осъществен с финансовата подкрепа
на Национален фонд „Култура“

Съставител:
Д-р Лилия Старева

Преподаватели

Английски език:

Ангелина Секулова,
19 СУ „Елин Пелин“, София
Латинка Карапеева,
Първа английска гимназия, София

Изобразително изкуство:

Мария Кутлова,
51 СУ „Елисавета Багряна“, София
Татяна Антонова,
Ателие „Приказен свят“, София

Преводачи:

Яна Николова, Виктор Долдуров,
Ема Николова, Ясен Попиванов,
Давид Дашев, Габриела Софийска,
Михаела Георгиева от 19 СУ „Елин Пелин“,
София, Кристина Стоименова от
Първа английска гимназия
Сърдечна благодарност на многобройните
участници с преводи от Първа английска
гимназия

Илюстрации:

Ученици от 51 СУ „Елисавета Багряна“,
София
Ателие „Приказен свят“, София

Оформление корица:

Деяна Старева
по илюстрация на Владислав Богданов,
Ателие „Приказен свят“

Редактор на английските текстове:
д-р Жулиета Пенчовска

Художествено оформление: ИСМ

© Издателство „Листа“
ISBN 978-954-8388-31-3

НА ПРАГА НА ВЪЛЩЕБНАТА ВСЕЛЕНА

Български митове и легенди

Издателство „Листа“
София, 2024

ФОЛКЛОРЪТ – ДЕТСТВОТО НА НАРОДА НИ

Как са сътворени Слънцето и звездите? Защо се скарали Слънцето и Луната? *Защо луната свети отдалече? Какво представляват звездите? Защо звездите изгряват една по една на небосклона и някои са по-ярки от другите? Защо луната свети по-слабо от слънцето? Какво показва Млечният път? Откъде идват и къде спят облаците? Защо е високо небето? На какво се държи земята? Как са се образували планините? Защо Баба Марта ту плаче, ту се смее?*...

Въпроси, задавани съвсем в началото, когато от хаос и мрак се е подреждал свят за хората и земята се е превръщала в безопасно място за живеене. Началото търси своето обяснение, всеки предмет или живо дихание търси място в безмерната космическа загадка. И хората с трепет търсят своето място във вълшебното триизмерно пространство – земя, под земята, чак до невидимото нейно дъно, и високо, в не по-малко дълбокото небе.

Детството на човечеството съвпадало с детството на старите българи. Предстояло им да откриват и преоткриват света. Кое то и обяснение да приемали за вярно, то идвало да обозначи вълшебното и воюващо детство на предците ни за свое човешко място, дом, пространство.

Йоана Стоилова, 8 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

Без енциклопедии, без томове научни знания, дори без Гугъл и интернет, само с чувствителната своя душа и сетивата си някогашните хора-деца търсили отговори на вселенски въпроси. И открили, че човек е част от огромния Космос, че е в средата на световите и може да им влияе, да кани божества и светци на трапезата си, да затваря врата пред нежеланите гости от царството на мрака.

Днешните деца живеят различно. Имат своя виртуалният свят, който някога не е съществувал. Но имат нужда да открият пъстротата и очарованието и на другия, отминал в годините, но реален и днес, със същото небе, земя, природа, със същите въпроси без ясни отговори. От кого, защо и как е създадена земята ни, защо сме тук, какъв е смисълът? И също – защо едни хора живеят добре, уважават ги, хвалят ги, награждават ги, а на други се случва тъкмо обратното?

Защо е важно знанието на предците ни днес?

Защото имаме нужда да запазим някогашната мъдрост, чувствителност, опит, душа. За да не забравяме корена си и кои сме. Защото добра, силна и красива е душата на народа ни.

Да предадем на днешните деца откритията на някогашните българидеца, значи да им предадем тяхното любопитство, усещане за сила и мъдрост, самочувствие, единност с природата и космоса. Природата, която ще разберем и опазим, ако открием, че сме част от нея. Космоса, който ще доближим, ако вярваме, че сме едно с него. Важно е децата ни да се докоснат до магическото мислене на детето-откривател, да погледнат на света като приказка, която очаква своите герои, да пожелаят те самите да бъдат герои.

Клуб „Млад фолклорист“

Създадохме го, за да покажем на днешните деца и младежи мъдростта на старите българи извън учебния материал, без дидактика и задъл-

жителност. Да я открият сами чрез творчество на полето на фолклора. Част от участниците в Клуба превеждаха митове и легенди за вълшебното начало. Други илюстрираха фолклорните образци, търсеха образите на Слънцето, луната, звездите...

Да илюстрират и преведат значи да прочетат, да осмислят как звучи „откритие“ отпреди стотици години. Да сравнят и харесат, значи да пренесат един далечен свят в днешния. Да го направят добре, означава да научат що е илюстрация, как се илюстрира фолклорен текст, как да останат верни на две различни епохи и още много други неща.

Благодаря сърдечно на техните възпитатели – Мария Секулова, 19 СУ „Елин Пелин“ и Латинка Карапеева от Първа английска гимназия в София, които работиха с преводачите.

На Мария Кутлова от 51 СУ „Елисавета Багряна“ и Татяна Антонова, Ателие „Приказен свят“, които работиха с илюстраторите.

Благодаря, разбира се, на Национален фонд „Култура“, които ни помогнаха и подкрепиха финансово този проект!

*Д-р Лилия Старева,
председател на фондация „Детето и фолклора“*

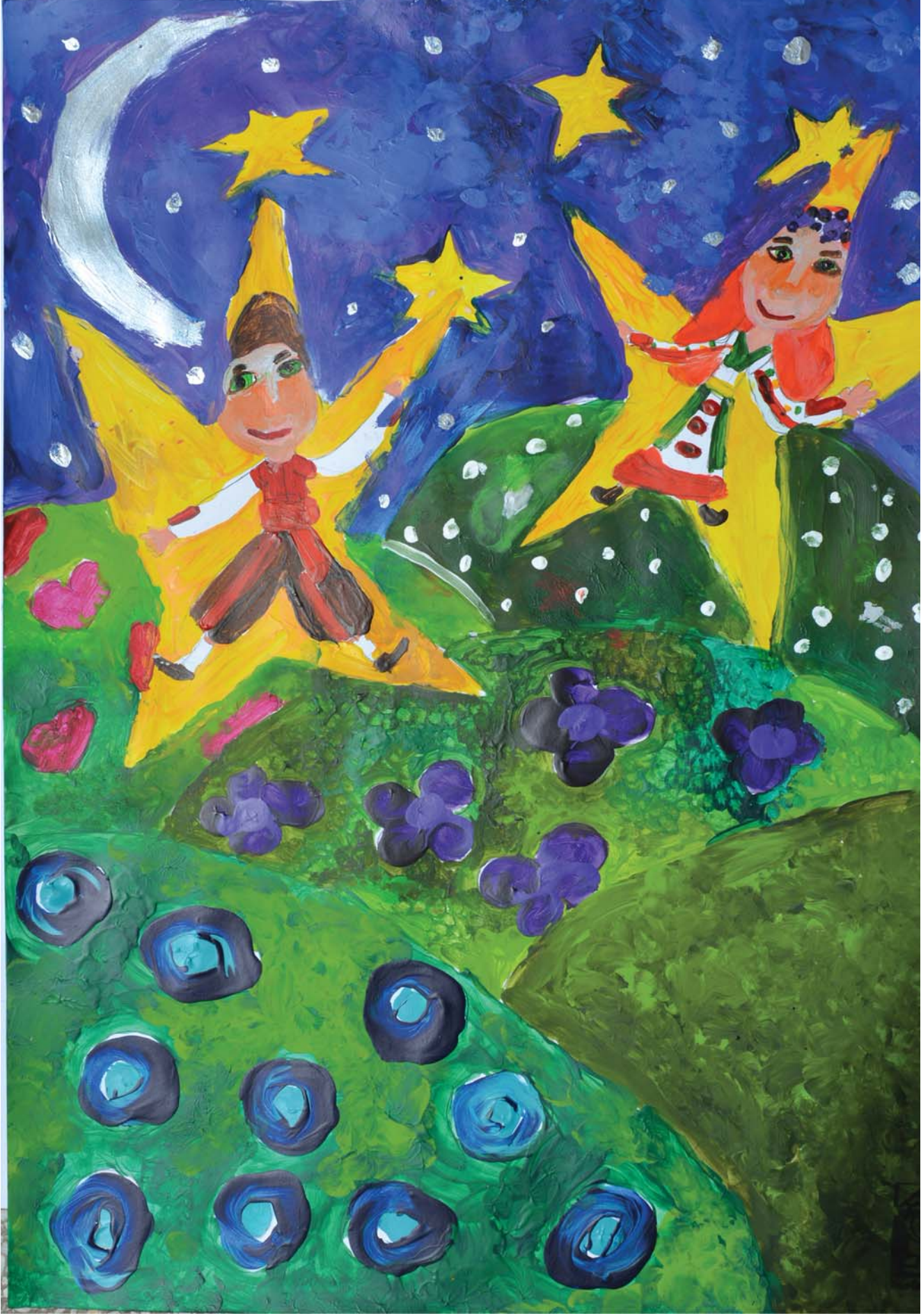

СЪДЪРЖАНИЕ

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВАТ ЗВЕЗДИТЕ / 10
ЗВЕЗДИТЕ ОБИЧАТ РАБОТЛИВИТЕ / 10
ЗОРНИЦАТА ИЛИ ВЕЧЕРНИЦАТА / 12
СТАНА И МИЛЪО / 12
ДЕНИЦА И ЮНАК ЗВЕЗДА / 12
МИЛАН И МИЛИЦА /14
МЛЕЧНИЯТ ПЪТ / 15
КУМЕЦ И КРЪСТНИК / 15
НЕБЕТО / 16
ЗАЩО Е ВИСОКО НЕБЕТО / 16
БРАКЪТ МЕЖДУ НЕБЕТО И ЗЕМЯТА / 18
ЛУНАТА / 20
ДВАМАТА ВЛЮБЕНИ / 20
ЗАЩО СЕ СКАРАЛИ СЛЪНЦЕТО И ЛУНАТА / 22
ЗА СВАТБАТА МЕЖДУ СЛЪНЦЕТО И МЕСЕЧИНАТА / 24
СЛЪНЦЕТО / 25
КАК СА СЪТВОРЕНИ СЛЪНЦЕТО И ЗВЕЗДИТЕ / 26
СЛЪНЧОВА ГОСТЕНКА / 29
ЗАЩО СЛЪНЦЕТО НЕ СЕ ОЖЕНИЛО / 31
МОМЧЕТО И СЛЪНЦЕТО / 33
ЗЕМЯТА / 35
ЗЕМЯТА Е ТВОРЕНИЕ И БОЖИЕ И ДЯВОЛСКО /35
КАК Е ПОДПРЯНА ЗЕМЯТА / 37
РАВНОВЕСИЕТО НА ЗЕМЯТА / 37
КАК БИЛИ ОБРАЗУВАНИ ПЛАНИНИТЕ И НИЗИНИТЕ / 37
ЧУДНОВАТИТЕ ХОРА, НАРЕЧЕНИ „ТЕПТИЛИ“, КОИТО ИСКАЛИ ДА СТИГНАТ НЕБЕТО / 38
СВЕТКАВИЦИ И ГРЪМОТЕВИЦИ / 39
ГРАД ГРАДУШКА / 39
ЗАЩО САМО НА НЯКОИ МЕСТА ПАДА ГРАД / 39
ДЪЖД /40
СВЕТА БОГОРОДИЦА И ДОБРИЯТ ЮНАК /40
СЕЗОНИТЕ / 43
ЖАБОКЪТ И ЦАРСКАТА ДЪЩЕРЯ / 43
ЛЮБОВТА НА СЛЪНЦЕТО / 44
СНЕГЪТ Е ПО ТОПЪЛ ОТ БРАШНОТО / 46
МЕСЕЦИТЕ / 46
ДВЕТЕ МОМИЧЕТА И МЕСЕЦИТЕ / 46
МАРТ / 47
МАРТА – НЕВЕСТА НА АПРИЛ / 48
БАБА МАРТА ТУ СЕ СМЕЕ ТУ ПЛАЧЕ / 48

Киара Веселинова, 8 г.
Ателие „Приказен свят“
Преподавател – Татяна Антонова

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВАТ ЗВЕЗДИТЕ

Звездите са дупки по небето, през които господ гледа земята. Приличат на малки свеци, кандила или светли пера, които той всяка нощ пали. Възможно е обаче да получават светлината си и направо от слънцето.

Всеки човек си има звезда. На по-издигнатите хора те са по-светли. Някои вярват, че само праведните хора си имат звезда, но пък други твърдят, че и всяко животно си има звезда закрилница, така че не се знае колко всъщност са звездните светила – колкото хората по земята или много повече.

Звездите не само осветяват нощите. По тях можем да се ориентираме за различни неща. Например какво ще бъде времето, колко е часът, какво ще бъде плодородието през годината, ще има ли война и т.н.

Звездите се движат от изток на запад. Когато захождат, те отиват у дома си на почивка. Има звезди, неподвижни на небосклона, светят през цялата нощ.

ЗВЕЗДИТЕ ОБИЧАТ РАБОТЛИВИТЕ

Имало едно време една вдовица, която ден и нощ се трудела, за да изхрани невръстните си рожби. Работила всеки ден, не признавала почивка нито в събота, нито в неделя. Като видял господ работливата вдовица, пратил над къщата ѝ една звезда да ѝ свети в нощния труд и да даде знак за светостта на тази жена. Грейнала звездата над къщата на вдовицата, трептяла ярко и сякаш се радвала на труда ѝ. Народът я гледал и захвалял:

– Светица трябва да е – казвали си хората, – та звезда грее над къщата ѝ.

Един ден на вратата на вдовицата почукал отшелник. Било неделя, ден за молитва и служба в храма. Жената работела, не мислела да ходи на църква, но отшелникът я укорил:

– Как така неделната служба ще пропуснеш, жено, и на бог няма да се помолиш!

Ава Абрашева, 8 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

Послушала го вдовицата, нали в молитви прекарвал отшелничеството си, оставила работата си и отишла в храма. Като се върнала, решила като всички хора тази неделя да не работи. Но когато се стъмнило и на небесния свод изгрели звездите, над къщата над вдовицата било тъмно. Тази нощ звездата, пратена от господ, не се спуснала ниско и къщата помръкнала. Натъжила се вдовицата и на сутринта рекла на отшелника:

Защо така стана, светецо, защо бог се отрече от мен тая вечер?

Защото грешно те посъветвах, жено, не е грях да пропуснеш службата в храма. Живей си както преди. Бог чува молбите ти, където и да си. Небесните светила, звездите обичат работливите.

На следващата неделя звездата отново грейнала над къщата на вдовицата.

ЗОРНИЦАТА, ИЛИ ВЕЧЕРНИЦАТА

Обикновено се мисли, че това са две отделни звезди. Наричат ги с имена на мъж и жена.

СТАНА И МИЛЪО

Разказват, че Стана и Милъо (или Михо) били брат и сестра. Те били отвлечени от турците, порасли на разни места и се забравили. Случило се по-късно да се срещнат и да се залюбят. Когато отишли в черква да се венчават, кандилата се разлюолели, свещите изгаснали, иконите се раздвижили. Тогава те се разпитали и узнали, че са брат и сестра. Помолили се на бог и той ги направил две звезди: едната от тях е Зорницата, а другата – Вечерницата. Те вървят една срещу друга и се приближават само веднъж в годината. Когато твърде много се доближат, става земетресение.

В годината, в която Вечерницата свети по-силно, ще има голямо плодородие и обратно.

ДЕНИЦА И ЮНАК-ЗВЕЗДА

Една жена нямала деца. Тя помолила бог да ѝ даде рожба, па макар и люта змия да бъде. Господ ѝ дал чедо – един син змия, който, като станал на години, казал на майка си да иде и да му иска за жена царската дъщеря Деница. След известно изпитание царят дал дъщеря си.

Вечерта, когато младоженците отишли в стаята да си лягат, майката погледнала през ключалката и видяла, че змията се превърнала в голям юнак, до когото стоят св. Петка и св. Мария, а Деница невеста им прислужва. Майката обадила за това на кума, ала когато той отишъл да ги види, младоженецът и невестата хвъркнали към небето. Деница станала ясна звезда, която виждаме да грее на изток, а на запад грее Юнак-звезда. Тези две звезди се срещат на небето един път в годината и пак се разделят. Деницата отива към изток, а Юнак-звезда – към запад.

Катарина Шишурина, 11 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

МИЛАН И МИЛИЦА

Милан и Милица били родени близнаци. Семейството било бедно, не можело да изхрани и едно от децата. Затова майката сложила Милица в една кошница и я пуснала по течението на белия Дунав. Една риба я отгледала. Като пораснала, рибата изпратила Милица да види брат си. Влязла девойката у дома си, но никой от близките ѝ не я познал. Тя разказала коя е и се зарекла отсега нататък да се виждат само един път в годината.

Оттогава Зорницата и Вечерницата се виждат по веднъж в годината, а според някои – на три години веднъж. Целуват се по три пъти и се разминават.

Диана Маркова, 8 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

МЛЕЧНИЯТ ПЪТ

За него се твърди, че е знак за човешките грехове.

КУМЕЦ И КРЪСТНИК

Едно време един кумец отишъл у кръстника си на гости. Зимата била много зла и нямало храна за животните, та стоката измирала. Кумецът видял у кръстника си камари слама, ала вместо да поиска, решил да открадне. През нощта, докато всички спели, той станал, напълнил един кош със слама и си тръгнал. В тъмнината кумецът не видял, че кошът е пробит, и вървял спо-

Невена Манджукова, 8 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

койно, а сламата се ръсела и оставяла дия по пътя. Когато стигнал у дома си, що да види: в коша не било останало нищо.

На заранта кръстникът станал и видял, че кумецът си е отишъл, без да се обади. Излязъл на двора и като видял камарата, познал, че в нея е бъркано, че някой е крал от сламата. Чак сега домакинят разбрал каква е работата. Стегнал си опинците и тръгнал по дирята, оставена от разръсената слама. Ходил каквото ходил, и дирята го отвела право до къщата на кумеца.

Бре, кумец, бива ли така? Не можа ли да ми поискаш? От кръстник краде ли се, бре!

Кумецът хък-мък:

Не съм аз, кръстниче, истина ти казвам!

Тогава кръстникът казал:

Нека се запали тази крадена слама и никога да не гасне, та да се знае и помни кога е кумец крал от кръстник.

Така и станало. Сламата се запалила и гори до ден-днешен.

НЕБЕТО

Когато бог сътворил земята, решил да я покрие с небето като с капак. Животът на небето отразява живота на земята, неговите радости и несвършващи драми.

Небето и земята са направени от едно и също вещество. Може би то е като тенекия или дебело стъкло. Възможно е да е и като биволска кожа. Някои си го представят като твърда кора със седем дипли. Във всички случаи то е връшник, който похлупва земята.

ЗАЩО Е ВИСОКО НЕБЕТО

Някога небето било съвсем близо до къщите и хората си подпирали на него нещата – лопати, мотики и др. Една жена взела, че налепила на небето говежди лайна да съхнат за горене. Друга пък, като прала пелените на детето си, посегнала, та си избърсала ръцете в небето. Трета избърсала ръцете си

Александрина Стойкова, 18 г.

Ателие „Приказен свят“

Преподавател – Татяна Антонова

в самия месец и тогава вече дядо господ вдигнал небето по-високо. После един орач, като орал, искал да бодне с копралята си предните волове във впряга, но вместо тях мушнал небето. Дядо господ се разсърдил и вдигнал небето още по-високо. След време един косач косил сено. Косил до пладне, а от пладне почнал да събира сеното. Натрупал купчини, напластил ги нависоко, покачил се отгоре да ги завърши, но не можал, защото небето било вече съвсем близо. Разсърдил се косачът и мушнал небето с вилата. Тогава дядо господ го вдигнал толкова високо, колкото го виждаме днес. Макар днес да е много високо, когато се мръщи, пада ниско и застрашава да унищожи посевите с градушка или пороен дъжд.

БРАКЪТ МЕЖДУ НЕБЕТО И ЗЕМЯТА

Дълго време на земята била страшна суша. Никакъв дъжд не бил валил с години. Тогава небето и земята решили да се оженят. Отпразнували събитието много тържествено. Вдигнали голяма сватба. На нея имало много гозби, толкова много, че с тях се нахранили всички животни.

Веднага след сватбата започнало да вали и този дъжд донесъл плодородие на хората. Чрез дъжда и лъчите на слънцето, под които зрели плодовете на земята, младоженците се свързвали и така тяхната връзка дарявала земните жители с изобилие.

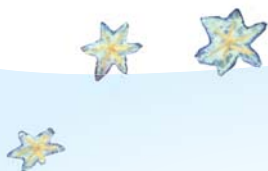
От брака между небето и земята се родила Луната. Този брак продължил дълго. Чак докато господ вдигнал небето високо над хората.

▲ Мари Михайлова, 8 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

Владислав Богданов, 9 г. ►
Ателие „Приказен свят“
Преподавател – Татяна Антонова

ЛУНАТА

Луната и Слънцето са две могъщи лампи. Едната студена, загадъчна и далечна – за нощта. Другата светла, силна и топла – за деня. Луната плава по вода или пък върви по небето с магаре по същия път, по който денем ходи Слънцето. А може би има особен път, направен от бога, специално за нея. През лятото върви по края на земята, а през зимата – по средата.

Луната е по-малката сестра на Слънцето и нейното влияние върху живота и съдбата на хората е голямо. По-рядко народът ни си я представя като същество от мъжки род (Месечко). Припознаването ѝ и като мъж, и като жена е оцеляла частица от вълшебния мит за двуполовия андрогин, първотворец и създател на вселената¹.

Луната е добра и справедлива и свети на хората през нощта, когато нейният брат спи. Някои я възприемат като божията лампа, която бог си пали вечер, за да му свети. Когато човек върви, и тя се движи по небето, за да му показва пътя.

ДВАМАТА ВЛЮБЕНИ

Някога живяла една много хубава мома. Всички момци я задирили. Един момък, нейн роднина, също много я харесвал и я задирял. Веднъж на кладенеца той ѝ говорел за любов и ѝ напил водата. Тогава и двамата се вкаменили и господ ги вдигнал, за да светят горе и да се виждат за пример на хората. И досега при пълнолуние на Луната се вижда изображение: една мома с котли и кобилицы на рамо и един момък, който ѝ напива водата.

Невена Ангелова, 8 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

¹ Смята се, че в най-древни времена първите хора са били андрогини, т.е. двуполови. В древногръцката митология те са описани с по четири ръце и крака, с по две глави, исполини с невероятна сила, почти като на боговете. Когато разделяли телата им на по две половини – мъжка и женска, силата им намалявала, но когато се обединявали, никой не можел да ги победи.

ЗАЩО СЕ СКАРАЛИ СЛЪНЦЕТО И ЛУНАТА

Луната е хубава девойка, най-хубавата на света. Слънцето обаче не ѝ давало да свети по-силно, за да не му замъгли славата.

Някога и двете светили греели само през деня. Добре, ала Луната почнала да се хвали наляво и надясно, че тя ако не е, земята няма нито да се стопли, нито пък да ражда нещо.

Ако не съм аз – думала, – тази земя ще тъне в мрак.

Днес тъй, утре тъй, най-накрая на Слънцето му дошло до гуша,

▲ Верина Христова, 8 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

Александра Янкова, 17 г. ►
Ателие „Приказен свят“
Преподавател – Татяна Антонова

отишло при майка си и ѝ казало:

Кажи, майко, какво да правя с тая Месечина? Не мога да трая вече хвалбите ѝ. Че нали и аз грея на този свят и нали и аз давам топлина и светлина на земята.

Майката се почудила, почудила, па му рекла:

Ако я чуеш още веднъж, че се хвали, вземи едно волско лайно и с него я плесни по устата.

Слънцето така и сторило. Като видяло, че тя продължава да се хвали, то взело едно волско лайно и я плеснало по устата с него, а лайното се размазало по цялото ѝ лице и там си и останало. Оттогава насетне Слънцето и Месечината са скарани и Слънцето грее само през деня, а тя – само през нощта. Все се гонят, ала не могат да се стигнат. Бягат един от друг.

ЗА СВАТБАТА МЕЖДУ СЛЪНЦЕТО И МЕСЕЧИНАТА

В началото Слънцето живяло с Месечината на земята, а като порасло, поискало да се ожени за нея. Един ден се събрали всички сватове, животни, за да сгодят момата. Между тях бил поканен и таралежът – дядо Драгич. Всеки от сватове, като оседлал коня си, турил му зоб да яде. Като разговаряли за женитбата, запитали и дядо Драгич, който дотогава все си мълчал, да си даде мнението. Тогава той се обадил и казал:

Сватбата ще стане, ако моят кон си е изял зобта.

Всички се изсмели на неговата глупава мъдрост, но отишли да проверят и намерили в зобницата студен камък. Като го питали защо е турнал на коня си камък да яде, той отговорил:

Като искат да оженят Слънцето, ще се народят малки слънца, та всички заедно ще изгорим. И последната трева по Земята ще изгори. Затова искам още отсега да науча коня си да яде камъни. Но той не иска да ги яде, та сватбата не може да стане.

Другите животни, като изслушали тая чудна глава, стария сват Драги, решили да направят така, че Слънцето и Месечината да не се срещнат вече никога и да ги разделят завинаги, за да не запалят земята.

Радина Колева, 9 г.
Ателие „Приказен свят“
Преподавател – Татяна Антонова

СЛЪНЦЕТО

Слънцето е създадено от господ, за да свети на хората денем, когато трябва да работят. То не обича сънливите. Щом намери някого в постеля, се сърди и на такъв човек не му върви в нищо. Слънцето има сестра Луна и брат Огнян – това е огнят. На места Месецът се смята за брат на слънцето.

Изгрява от изток, движи се целия ден по небето и залязва на запад – там, където небето и земята се допират, където живеят орисници, самодиви и духове. Под земята слънцето има дворец, където майка му приготвя вечеря за него. Изморено от дългия път през целия ден, то изяжда една крава и една пещ хляб. На другия ден по особен път под земята и през морето то незабелязано отива към изтока, където всяка сутрин го виждаме. Във водата, която подpira земята, слънцето се е окъпало и охладило, затова сутрин светлината му е по-слаба.

Грее отвисоко и вижда всичко, знае много работи и дава съвети на хората, които отиват да го молят за помощ. Някъде го наричат и дядо Райко. Защото е мъдро, но и защото е отвъдно, принадлежи на Рая.

КАК СА СЪТВОРЕНИ СЛЪНЦЕТО И ЗВЕЗДИТЕ

Още когато светът не бил направен, Христос бил роден. Като малък той все покрай баща си ходил и все за него се държал. Чак мъка му било на бога, че малкият Христос все по него ходи.

Не ходи все по мене, чедо – говорел му господ. – Седни си на земята, поиграй си нещо.

И като слушал тия думи, веднъж малкият Христос слязъл от коляното на бога и седнал на земята да си поиграе. Първата му игра била да копае с тесла земята и да прави кал. От калта оформил топки за чудо и приказ и ги натрупал да се сушат.

Ходил господ, шетал нагоре-надолу и наминал да види какво прави син му. Като го видял изпоцапан от калта и по ръцете, и по лицето, застоял се да види от що е това.

Море, защо така си се намазал, бре синко? – рекъл му. – Каква е тая кал, що си направил пред тебе?

Топки за игра си правя, тате – му рекъл Христос.

Добре си направил, чедо – рекъл господ. – Ала защо са ти толкова много, какво ще правиш с тях?

Ина Генкова, 9 г.

Ателие „Приказен свят“

Преподавател – Татяна Антонова

Ще си ги хвърлям, тате, нагоре и така ще си играя с тях.

Е, щом така ще си играеш – му рекъл господ, – я хвърли ей оная, голямата топка нагоре, да видим докъде ще я хвърлиш.

С голяма радост Христос послушал татко си, та грабнал голямата топка и я метнал нагоре към високото небе. С божията благословия тя отишла много надалече, застанала на едно място и блеснало Слънце. Начаса светнало толкова силно, че никой не можел към него да погледне. Сложил си и малкият Христос двете ръце пред очите, да не ослепее от Слънцето.

Е, синко, виждаш ли голямата топка как я направи да свети. Я разхвърли всички топки нагоре, та и те като нея да станат.

Да ги хвърля, тате, всички – му рекъл Христос, – ала те моля да направиш така, че да не светят толкова много като голямата топка.

Добре, чедо, ти хвърляй топките, пък аз знам какво да направя – му рекъл господ.

Тогава Христос грабнал всички топки с двете си ръце и започнал да ги хвърля. Всички се разпръснали по широкото небе и всяка застанала на мястото, както я благословил господ. Една благословил да бъде Месечина, други – големи звезди.

Като видял Христос, че всичките му топки застанали високо и че няма с какво да си играе, започнал да хвърля пръст от нивата към небето. Ала и тая земя господ благословил, и от нея станали най-ситните звезди.

Йоана Стефанова, 8 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

СЛЪНЧОВА ГОСТЕНКА

Един цар имал много хубава дъщеря, която всяка нощ ходела някъде и късала по един чифт обувки. Тя притежавала и друга странна особеност – за когото се венчавала, все умираше. Царят искал да научи къде ходи всяка нощ дъщеря му, но никой не се наемал да я проследи. Само един непознат момък най-сетне се съгласил. За тази цел една нощ той дошъл да пренощува в палата. След като всички заспали, царската дъщеря излязла из палата и момъкът я проследил. Тя минала морето като по сухо, същото направил и момъкът. Оттатък морето царската дъщеря влязла в една чудна пещера, а момъкът се превърнал в дух и също влязъл. Там той видял, че Слънцето яде

риба, Луната – агне, а царската дъщеря ги пои със сребърна чаша. Момъкът се наврял под софрата и бутнал чашата, та я разсипал. След това Слънцето и Луната си отишли, а след тях и царската дъщеря.

На другия ден царят, дъщеря му и момъкът се събрали в палата. Момъкът казал на царя, че знае къде ходи дъщеря му нощем и показал сребърната чаша от Слънчовата трапеза. За награда царят му дал дъщеря си за жена. От този ден принцесата спряла да излиза нощем и да броди между световите.

Дамяна Радева, 10 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

ЗАЩО СЛЪНЦЕТО НЕ СЕ ОЖЕНИЛО

Веднъж Слънцето решило да се ожени. Както му е редът и то поканило много сватбари на една голяма поляна, където трябвало да се съберат всички. Тръгнали към уреченото място, кой с муле, кой с кон, кой с каквото имал. Оттам трябвало да тръгнат за невестата.

И дядо Петър тръгнал за същото място. Яхнал магарето и той като сватбар. Като стигнали на голямата поляна, сватбарите решили да похапнат и да си починат, преди да тръгнат за невестата. Всеки сватбар извадил от торбата си хляб и каквото друго носил, а пък на добичетата си сложили сено. Кой сено, кой друго, само дядо Петър сложил на неговото магаре дребни камъчета. Напълнил торбата с камъни и я окачил на главата на магарето и сам той взел един голям камък и започнал да го ближе, вместо да яде нещо от торбата си. Другите сватбари се спогледали и един по-нетърпелив се обърнал към дядо Петър и му рекъл:

Дядо Петре, къде се е чуло и видяло магаре камъни да яде?

А той му казал:

Ще яде. И вие ще проядете! Досега имахме едно Слънце и не можахме да се справим с него, че почне ли да гори, всичко изгаряше. А като се ожени, ще станат две Слънца, а като им се народят и деца... Какво ще правим тогава? Всичко ще изгорят. Затова уча магарето да яде камъни, пък и аз ближа тоя камък.

И сватбарите разбрали. Спогледали се един друг и си яхнали добичетата. Кой откъдето е дошъл, там си отишъл. Така сватбата на Слънцето не се състояла.

МОМЧЕТО И СЛЪНЦЕТО

Едно време, когато Слънцето греело ниско над земята, поискало да се ожени. Човеците се уплашили и думали:

Сега грее едно Слънце и лете дърво и камък се пука от жегата. Като се ожени и да се народят слънчета, па и те да греят, тогава ще измрем от жегата.

Затова взели да мислят как да спрат Слънцето да се жени. Едно момче излязло най-хитро. Взело, че се пременило в нови дрехи, накутило се както трябва и отишло при Слънцето. Като го видяло, Слънцето попитало:

Побратиме, защо си се пременил толкова?

Е, аз съм ерген – рекло момчето, – затова ходя все в нови дрехи и където искам, там отивам!

Минали няколко години, момчето станало мъж на средна възраст. Тогава той се облякъл във вехти дрехи и отишъл пак при Слънцето. Слънцето го познало и го попитало:

Побратиме, защо първия път като дойде беше толкова пременен, а сега си във вехти дрехи?

Е, тогава бях ерген и каквото изкарвах все за мене си беше, а сега нали се ожених, имам жена, деца. Каквото изработя, все за тях отива!

Пак този човек, като остарял, преоблякъл се в едни парцаливи дрехи, нищо здраво нямал по себе си, и отишъл при Слънцето, та му се оплакал:

Е, побратиме, дойдох да ти кажа, това женитбата било много лошо нещо! Ти никога да се не жениш! Нали видя, когато бях ерген какви хубави дрехи носех, а сега в какви съм. Ожених се, отгледах челяд, а сега децата ми пораснаха, взеха ми всичко, що имах, и дрехите ми съблякоха от гърба. Накрая ме изпъдиха и от дома, та ходя да прося. И ти, побратиме, ако се ожениш, и с теб така ще стане.

Слънцето, като видяло това, рекло:

А, щом е такава работата, аз няма да се женя!

И така си останало до днес – неженено.

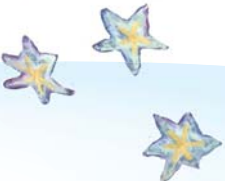
Калина Божинова, 8 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

Йоана Арангелова
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

ЗЕМЯТА

Земята е образувана от пръст, извадена от морето. Може би от морска пяна или мая изпод водата. В началото била мека като каша. Постепенно, в продължение на много години се е втвърдявала.

ЗЕМЯТА Е ТВОРЕНИЕ И БОЖИЕ, И ДЯВОЛСКО

Най-напред, в началото на света, земя и хора нямало. Навсякъде било вода. Имало само господ и дявол, които живеели заедно.

Един път господ рекъл на дявола:

Хайде да направим земя и хора.

Да направим – отговорил дяволът, – ама откъде да вземем пръст?

Под водата има пръст – рекъл господ. – Влез, та извади малко.

Добре – отговорил дяволът.

Само че преди да се пуснеш – казал господ на дявола, – кажи „С божията сила и с моя!“. Тогава ти ще стигнеш дъното и ще намериш пръст.

Дяволът се спуснал, но не рекъл първо: „С божията сила и с моя!“, ами: „С моя сила и с божия!“. Затова не стигнал дъно. На втория път пак тъй направил и пак не стигнал дъно. На третия път вече казал: „С божия сила и с моя!“. Едва тогава стигнал дъно и с ноктите си закачил малко пръст.

Тази пръст господ сложил над водата и станала Земята.

Дяволът, като видял това, намислил да убие господ. Поканил го да спят, та като заспи господ, да го бутне във водата. Искал да остане само той и да се прослави, като че той уж е направил земята. Господ знаел това, но легнал и се престорил, че спи. Тогава дяволът станал, взел господ на ръце и тръгнал към водата, за да го хвърли; върви той към водата, а земята расте. Обърнал се към другата страна и пак не стигнал водата. Тогава се обърнал и на трета страна и като не стигнал пак водата, турил господ на земята, па легнал изтощен. Като поспал малко, хрумнало му, че останала и четвъртата страна. Взел господ и го понесъл пак към водата, но пак не стигнал до нея.

Тогава дяволът разбудил господ:

Стани, господи, да благословим земята. Виж колко порасна тя, докато ние спяхме.

Ех, дяволе, когато ти ме носи на всичките четири страни, за да ме хвърлиш във водата, направи кръст с мене. С него аз благослових земната твърд.

КАК Е ПОДПРЯНА ЗЕМЯТА

Земята се подпира на един дирек² и се състои от три дяла. Под земята живеят дяволи „църцоглавци“. Те са много страшни. Имат рога и опашка, а очите им са отзад на тила. Цяла година дяволите гризат стълба, на който е подпряна земята, и той става съвсем тънък. И когато на Великден хората кажат: „Христос възкресе!“, тогава изведнъж стълбът се удебелява и земята стои отново здраво на него.

РАВНОВЕСИЕТО НА ЗЕМЯТА

Когато попитали Хитър Петър защо хората вървят все в различни посоки, той обяснил:

За да се запази равновесието на земята, за да не се наклони на една страна. Затова хората ходат в различни посоки.

Рая Тодорова, 11 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

КАК БИЛИ ОБРАЗУВАНИ ПЛАНИНТЕ И НИЗИНТЕ

Когато дяволът не могъл да удави господ и да царува сам на света, той започнал да тегли парчето земя, на което седял господ, толкова много го изтеглил, че небето вече не можело да го покрива като капак, както било преди. Ето защо господ повикал животните на съвет, та да обмислят какво да се направи, че земята отново да се покрие от небето. По съветите на таралежа трябвало господ да повдигне тук-там земята и да я стъпче на места, за да се скъси тя, да може небето да я покрива. Така се образували планините и долините. Господ изкопал и дупки за реките и моретата, за да не заливат

² Стълб, греда.

те всичко и да се давят хората. Изкопаната пръст натрупал на купове, та и така станали планини.

Пак тогава дядо господ ходел по земята. Ала отсетне хората станали грешни и лоши и той побягнал към небето. Не щеш ли обаче, след него тръгнала и земята, понеже не желала да остане без господ. Всичките ѝ части се надпреварвали коя да бъде по-близко до бога. Като видял това, господ рекъл два пъти: „Стой, земьо, аз пак ще дойда при тебе!“. И земята се спряла там, докдето била стигнала. Местата, по които бог минал, се издигнали по-високо. По този начин народът ни обяснява появата на днешните планини. Местата, останали по-ниско – това са полетата.

ЧУДНОВАТИТЕ ХОРА, НАРЕЧЕНИ „ТЕПТИЛИ“, КОИТО ИСКАЛИ ДА СТИГНАТ НЕБЕТО

Много отдавна, когато земята била още равна, на нея живеели чудновати хора, които се наричали „тептили“ (или още „деуви“). Те били като великани, големи, силни и с много висок ръст. Веднъж тептилите поискали да узнаят къде е краят и началото на земята, каква форма има тя и пр. И тръгнали. Вървели през гори, пушинаци, морета, там, където обикновено човек изобщо не можел да ходи. Навсякъде обходили, нямало край. Тептилите ходели само с един обут крак, другият бил бос. И когато им се забиел трън, те не го изваждали, а си тътрели крака, трънът сам да се извади. Така станали пътищата.

Като пребродили земята, тептилите поискали да стигнат небето, да видят дядо господ и какво има там. За тази цел те почнали да градят високи места, които искали да издигнат до небето и по тях да се качат на него. Градели ги от камъни, кирпичи и кал. Гледал ги господ отгоре и виждал, че работата им напредва, че тептилите градят неуморно височини и скоро ще го стигнат. Замислил се той и дълго мислил какво да направи, за да им попречи. Мислил, мислил, най-сетне измислил – решил да им „размени езиците“. И го направил. Така той наистина успял да попречи на тептилите. Те престанали да се разбират, защото всеки от тях говорел на друг език. Когато този, който бил горе на градежа, искал кал, другият, който трябвало да му подаде, не разбирал какво му искат и давал камъни. Така работата им станала мъчна. Тептилите се видели принудени да се откажат да стигнат небето и дядо гос-

под. Градежите обаче, които били започнали, останали и до днес. Това са планините, баирите и всички височини. Ниските места, които останали помежду им, са низините.

СВЕТКАВИЦИ И ГРЪМОТЕВИЦИ

По небесния калдъръм някога имало голямо движение: препускал господ, ангелите, които в каруци носели облаците, св. Илия със своята желязна кола, впрегната с шест хвъркати коня. Когато колелетата ѝ се удрят в небесните камъни, се получават светкавиците.

Гръмотевиците и светкавиците стават и от бъчвите, които свети Илия или господ търкалят.

ГРАД, ГРАДУШКА

Градушката се приготвя на небето от халите /ламите/, които живеят там, от дявола, а също и от светците Джерман, Вартоломей и Марко Градобия. На земята я приготвят самовилите по езерата, които я трупат там и после я вдигат в облаците. Ако някой юнак успее да вземе няколко зърна от този куп, градушката не може да се вдигне нагоре.

Градушката е зло, изпратено от бога като наказание за греховете на хората. Затова, че на някой орел е сторено зло (счупени са яйцата му, откраднати или убити са орлетата му, развалено е гнездото му), за кражби, обезчестяване на мома, умъртвяване на дете, родено от мома и

ли вдовица, прелюбодеяние.

ЗАЩО САМО НА НЯКОИ МЕСТА ПАДА ГРАД

Св. Илия е светец на гърма, но той пуска и град. Когато тръгвал сутрин с коня си по небето, майка му викала подире му:

И да пускаш само в гората град!

Той не дочувал и викал:

Какво, какво?

Майка му повтаряла, а той пак не дочувал и извиквал:
Какво, какво?
Когато и трети път пак не чувал, питал:
Дето вчера ли?
Майка му се ядосвала и отговаряла:
Пускай дето си знаеш!
И той пускал пак там, дето и предния ден. Затова на някои места вали
често град.

ДЪЖД

Дъждът се пази в облаците и се дава само от бог, но ключовете държи св. Илия. Най-скъп, направо златен, е Гергьовският дъжд, всяка капка от него е жълтица. Той оплодява земята, да ражда тя и да храни хората.

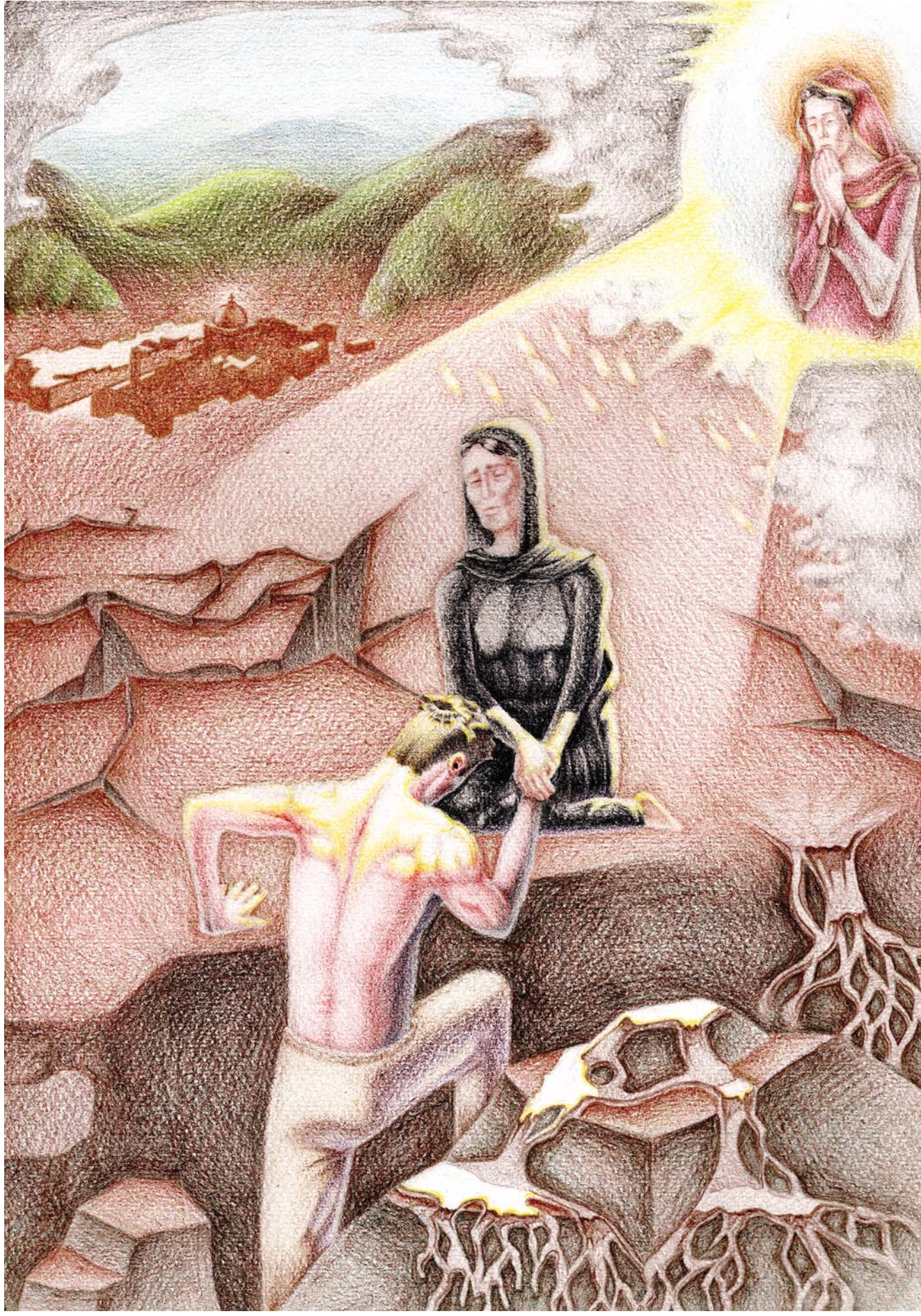
По време на дъжд светецът господар на летните дъждове запряга две луди кончета в кола, натоварена с бъчви, препълнени с вода. Препуска с конете вихрогони по небето, колата треци, гърми и от бъчвите се лее вода върху земята.

София Сидерова, 9 г.
Ателие „Приказен свят“
Преподавател – Татяна Антонова

СВЕТА БОГОРОДИЦА И ДОБРИЯТ ЮНАК

Св. Илия, св. Георги и св. Никола били трима братя, а св. Богородица – тяхна сестра. Четиримата дял делили. На св. Георги се паднала гръмотевицата, на св. Илия дали коситбата и жетвата, а на св. Богородица – небето. Но тя взела, та го заключила и девет години дъжд не капнало. Ядосала се св. Богородица, защото земята била грешна – брат брата убивал, брат и сестра се женели. Изсушила се земята, та се пресушила. Образували се големи пукнатини и вътре в тях пропаднали царе и сиромаси, юнаци на врани коне, майки с невръстни рожби на гърди. Една вдовица имала един-единствен син и той паднал в земята. Помолила се майка му:

Божке, отключи небето, дай ситна росица да може земята да омекне и да излезе моето дете!

Тогава св. Богородица се смилила и отключила небето. Паднала ситна роса и излязъл от земята добрият юнак.

Стефан Милошев, 11 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

СЕЗОНИТЕ

Господ разделил годината на пролет, лято, есен и зима. Направил пролетта, за да радва хората с птички, цветя и зеленина, лятото – всичко да зрее, есента – да сеят за другата година, зимата – да почиват и да ядат събраното с голям труд. Ако е все зима, хората ще изядат всичко и ще умрат от глад. Ако е все лято, всичко ще изгори в жегата. Господ си знае работата, твърдят мнозина и се радват на сезоните, създадени по божия воля.

Земята има форма на кълбо и се върти на една ос като на въртележка. На едната страна на кълбото се намира зимата, а до нея са наредени пролетта, лятото и есента. Кълбото се върти и едновременно с него се въртят и сезоните.

ЖАБОКЪТ И ЦАРСКАТА ДЪЩЕРЯ

Когато бог направил земята, оставил един цар да царува на нея и по негово желание дал само лято. Но се навъдили и много зверове, които пораснали и станали страшно големи.

Измежду тях един жабок станал голям и силен колкото човек и поискал царската дъщеря за жена. Уплашил се царят от това предложение и се обърнал за помощ към таралежа. Таралежът го посъветвал да даде съгласието си, а после той ще го научи какво да прави. В определения за сватбата ден дошли всички животни. По предложение на таралежа те тръгнали да отидат на една планина, където по-свободно да могат да се повеселят. Тук царят, по съвета пак на таралежа, се помолил на бога:

Помогни ми, боже, да спася дъщеря си от жабока.

Мария Кирилова, 13 г.

Ателие „Приказен свят“

Преподавател – Татяна Антонова

И защото един бог е на небето и един цар на земята, послушал господ молбата му. Изведнъж захванал да духа силен вятър. Настанал такъв силен студ, щото много от животните измрели, други се скрили. Така останали по-малко животни и човекът пак станал по-силен. Сигурно е умрял и жабокът, защото не се е чуло царската дъщеря да се е оженила за него.

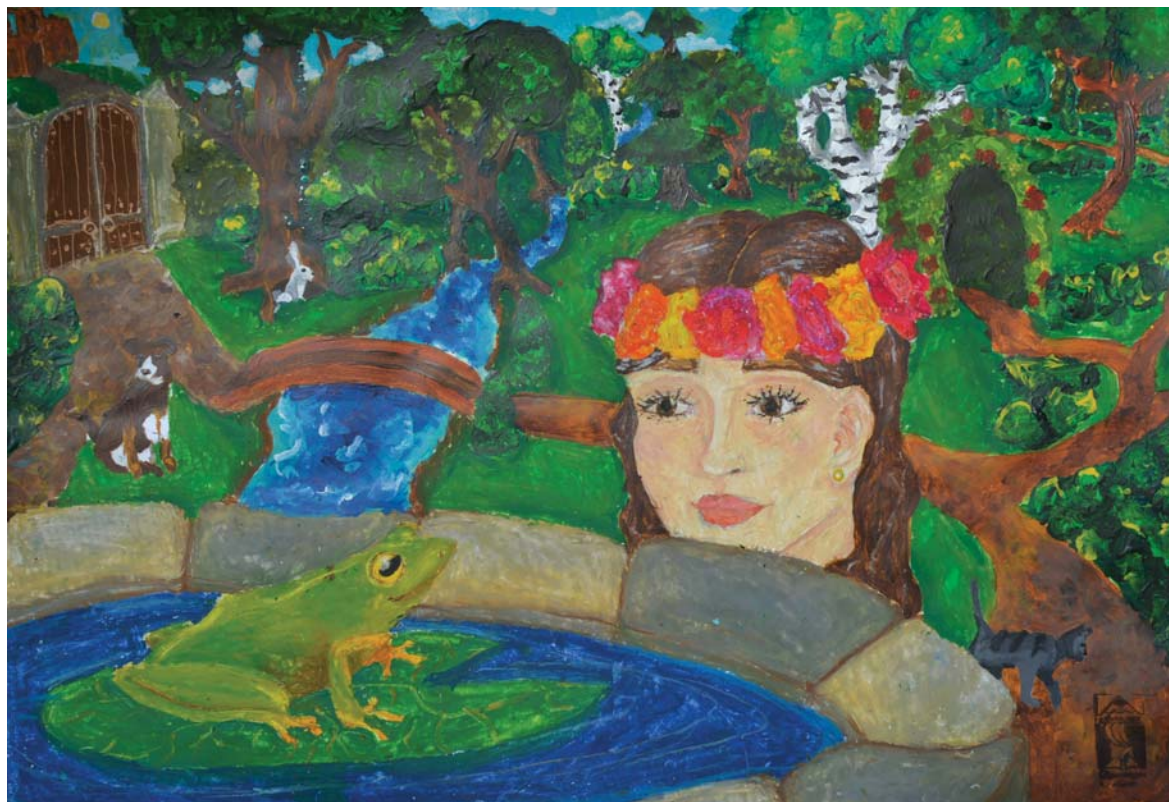
Така бог създал зимата.

ЛЮБОВТА НА СЛЪНЦЕТО

Може би не всички знаят, но Слънцето има две любими, едната на северния край на земята, а другата – на южния. Когато поиска да види едната от тях, се приближава към оная страна на земята, където е неговата любима.

Тогава то стопля повече тази страна и там настъпва горещо лято. После, като се нагледа на тази си любима, Слънцето тръгва към другата страна, за да отиде при другата. Тогава започва да се стопля тази втора страна на Земята, а първата постепенно изстива. На нея настъпва зима.

Казват, че Слънцето ходи по небето с кон. Лете този кон вървял все по билата на ридовете и Слънцето грее отвисоко. Затова и денят е голям и времето е топло. През зимата обратно – конят отивал по полите на ридовете. Тогава Слънцето е ниско. Денят става малък и е студено.

Неда Бошева, 13 г. ►
Ателие „Приказен свят“
Преподавател – Татяна Антонова

СНЕГЪТ Е ПО-ТОПЪЛ ОТ БРАШНОТО

Това било някога, когато мъжете могли да имат по повече жени. Един мъж имал две жени, едната обичал, а другата не обичал. Една зима го взели войник. Преди да замине, мъжът сложил жената, която му била по-мила, в хамбара при брашното – хем да яде, хем да е на топло. Другата си жена, която не му била мила, сложил в сламата.

Завалил сняг и покрил сламата. Жената вътре била на топло, а другата в брашното замръзнала от студ. Човекът не знаел, че снегът бил по-топъл от брашното и затова погубил любимата си жена.

МЕСЕЦИТЕ

Названията на месеците народът свързва най-вече с работата, която върши през тях, с най-големите църковни празници, които се падат в тях, или с някои особености на времето и природата.

В народното съзнание януари е известен като Голям Сечко/Сечен, тоест студът буквално сече; всичко се пука от студ.

ДВЕТЕ МОМИЧЕТА И МЕСЕЦИТЕ

Една мащеха мразела много заварената си дъщеря и все гледала как да се отърве от нея. Една студена зимна нощ я изпратила за вода на чешмата. Тръгнало бедното момиче в тъмнината и студа. Като стигнало, заварило на чешмата единайсет мъже и една жена. Това били дванайсетте месеца на годината, но момичето, откъде можело да знае. Поздравило:

Добър вечер, чичковци и леличко!

Каква вечер, момиченце, то е истинска нощ в истинска зима – отговорила ѝ жената. – Кой те изпрати тук по това време?

Мащехата ми ме прати за вода, че нямало вкъщи, леличко.

Добре, ще ѝ занесеш вода. Ала преди това те молим да ни разрешиш един спор. Кажи ни кой е най-хубавият месец в годината.

Замислило се момичето и отговорило.

Всички месеци са много хубави, леличко. Аз обичам всички, Голям сечко и Малък сечко, Марта и Така изредило месеците докрай.

Зарадвали се месеците и благословили:

Жълтици да капят при всяка дума от устата ти, добро момиче!

Върнало се момичето вкъщи и разказало всичко, което ѝ се случило. Още щом продумало, жълтици западали от устата му. Ядосала се злата мащеха. Изпратила я на чешмата да я погуби студът, а тя как се връща. Веднага облякла собствената си дъщеря в три кожуха, завила я в топли шалове и я изпратила на чешмата да срещне и тя хората на чешмата, да им отговори, каквото я запитат.

Намръщила се дъщеря ѝ, но тръгнала. Стигнала чешмата и заварила единайсетте мъже и жената още там. Попитали те и нея:

Кой според теб, момиче, е най-хубавият месец?

Както си била сърдита, че заради тях са я измъкнали от топлото легло, дъщерята на злата мащеха отговорила:

Хубави ли! Нито един не е хубав, никой не обичам. Едните носят студ и мраз, другите кал и дъжд, третите пек и жега. А Марта е най-злата бабичка, капризничи, лъже времето...

Като чули това, месеците я проклели:

Змии и гущери да падат при всяка дума от устата ти, лошо момиче!

Върнала се дъщерята на злата мащеха и още от прага се разфучала:

Защо ме прати при ония проклетници, майко!

Не била изрекла и дума, и змии и гущери плъзнали в краката на майката и дъщерята.

МАРТ

Наричат март единствения женски месец в календара, но според една приказка Март някога бил мъж. Той си имал две жени, едната – грозна и стара, другата – хубава и млада. Когато Март гледал първата, времето ставало студено и мъгливо, когато погледнел втората – стопляло се и грейвало. Каквато и да е истината, при всички случаи Марта е образ на обновяващото начало и народът все е гледал да я зарадва и разсмее. Ако тя е весела – и времето ще е хубаво. Затова на 1 март по покривите на къщите или на двора на плодно дръвче се слага червено платно и се оставя там девет дни. Щом Марта го види, цялата грейва. Така се радва и като съзре мартениците, които са си вързали хората заради нея, особено като спре погледа си върху деца, моми и невести. Сигурно защото момите и невестите свързва с плодовитостта и новото раждане, което тя самата носи.

МАРТА – НЕВЕСТА НА АПРИЛ

Марта се оженила за Април. Той бил хубав момък, напет, снажен, пременен. Само едно не му харесвала Марта. Ходел все с кални обувки, опръскан, мръсен. Когато погледнела в краката му, намръщвала се, сърдела се. Но когато погледнела лицето му, засмивала се, радвала се на красотата му. Когато Марта се сърдела, разваляло се времето, студ и вятър стягали земята. Когато се усмихвала, слънце греивало над света.

БАБА МАРТА ТУ ПЛАЧЕ, ТУ СЕ СМЕЕ

За капризния нрав на Баба Марта спомагали и братята ѝ. Разказват, че някога тримата си имали едно лозе и цяла година го гледали. Дошло време, обрали гроздето и си направили три бъчви вино.

Чашка по чашка всяка вечер пийвали си двамата братя и изпили своето вино. Баба Марта нищо не знаела, а те чашка по чашка започнали и от нейното вино да пият. Така докато го изпият до капка. Дошло време и за месеца на баба Марта. Поискала и тя да се почерпи. Отишла и потърсила от виното в своята бъчва. Но тя била съвсем празна. Братята ѝ били изпили всичко. Разфучала се баба Марта, разлютила се, разсърдила се на братята си, че изпили виното ѝ. Сърдила се, сърдила се, пък току се засмяла и спряла да плаче за виното. Най-накрая казала: Какво пък, нали моите братя са го изпили, не са чужди хора.

Оттогава всеки знае, че Марта може да разсмее, но и да разплаче.

Венера Костадинова, 8 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

ON THE THRESHOLD OF THE MAGICAL UNIVERSE

Bulgarian Myths and Legends

WHAT ARE THE STARS? / 52

STARS LOVE THE HARD-WORKING / 52

THE MORNING STAR OR THE EVENING STAR / 54

STANA AND MILYO / 54

DENITSA AND THE STAR YOUTH / 54

MILAN AND MILITSA / 55

THE MILKY WAY / 57

GODSON AND GODFATHER / 57

THE SKY / 59

WHY THE SKY IS HIGH / 59

THE MARRIAGE BETWEEN HEAVEN AND EARTH / 59

THE MOON / 61

THE TWO LOVERS / 63

WHY THE SUN AND THE MOON QUARRELED / 63

THE WEDDING OF THE SUN AND THE MOON / 65

THE SUN / 66

HOW THE SUN AND THE STARS WERE CREATED / 66

THE SUN'S GUEST / 68

THE EARTH / 70

THE EARTH IS A CREATION OF BOTH GOD AND THE DEVIL / 70

HOW THE EARTH IS SUPPORTED / 71

THE BALANCE OF THE EARTH / 71

HOW THE MOUNTAINS AND THE LOWLANDS WERE FORMED / 72

THE 'TEPTILES', THE WONDERFUL PEOPLE

WHO WANTED TO REACH THE SKY / 72

LIGHTNING AND THUNDER / 74

HAIL AND HAILSTORM / 74

WHY DOES IT HAIL MORE OFTEN IN SOME PLACES / 75

RAIN / 75

SAINT MARY AND THE GOOD BRAVE YOUTH / 75

THE SEASONS / 76

THE FROG AND THE KING'S DAUGHTER / 76

THE LOVE OF THE SUN / 77

SNOW IS WARMER THAN FLOUR / 77

THE MONTHS / 80

THE TWO GIRLS AND THE MONTHS / 80

MARCH / 81

MARTHA, APRIL'S BRIDE / 81

OLD MARTHA – CRYING NOW AND LAUGHING

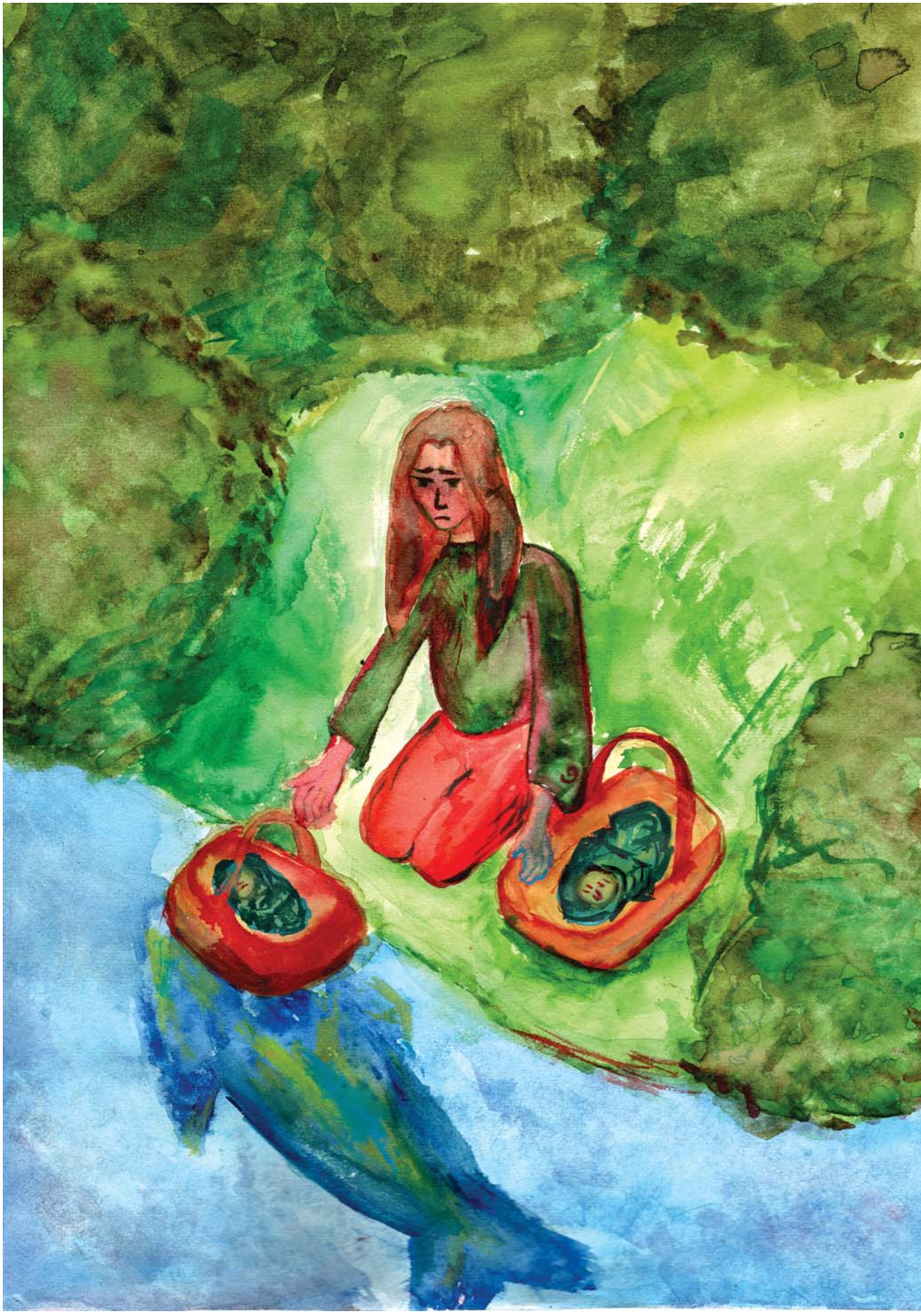
THE NEXT MINUTE / 82

Неда Содева, 8 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

WHAT ARE THE STARS?

Stars are holes in the sky through which God can see the earth. They look like small candles; church lights or light feathers he lights up every night. But it's also possible that their light comes straight from the sun.

Every man has his own star. The stars of those held in high esteem by the community shine brighter. Some believe that only righteous people have their own star, but others say that every animal has its own guiding star, and thereby, we cannot figure out the exact number of celestial bodies – are they as many as the humans on the earth or much more?

Stars do not merely light up the night. They can be the signs of different things, such as the weather; the hour or they can tell us if the forthcoming year brings a rich harvest or war.

Stars move from East to West. When they set down they withdraw into their houses for rest. Some stars remain motionless on the heavenly dome and shine all night through.

STARS LOVE THE HARD-WORKING

Once upon a time there lived a widow who was working hard day and night so that she could provide for her little ones (beloved infants). She worked every day and never rested on weekends. When God saw the diligent woman, he sent a star above her house to shed light on her works and be a sign of the woman's holiness.

The star shone over the widow's house, shimmering brightly as if rejoicing in her works. Folks watched and praised her:

'A saint she must be', people said to themselves, 'if a star shines above her house.'

One day, a hermit knocked on the widow's door. It was Sunday, a day for prayers and church service. The woman kept working and no thought of churchgoing had crossed her mind, but the hermit reproached her.

'How dare you miss the Sunday service, woman, and not pray to God!'

Ния Докторова, 8 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

The widow took his words to heart, as he had spent his entire hermitage in prayer. She abandoned her work and went to church.

Once she was back home, she made up her mind to refrain from work as all people would. But when night fell and stars appeared on the heaven's dome, the widow's house remained in darkness. That night the star, which God had sent before, did not lower and the house was left murky.

Saddened was the woman as she turned to the hermit in the morning:

‘What happened, saint man? Why did God give up on me tonight?’

‘Because I gave you the wrong advice. It's not a sin to miss a service in church. Keep living the way you did; God will heed your prayers wherever you are. Celestial bodies, the stars, love hard-working people’.

Next Sunday the star reappeared above the widow's house.

THE MORNING STAR OR THE EVENING STAR

These are often believed to be two separate stars. They are called by male and female names.

STANA AND MILYO

Stories are told about Stana and Milyo (or Micho) being brother and sister. They had been kidnapped by the Turks, grew up in different places and each forgot about the other's existence. Later, they happened to meet and fell in love. When they went to church to get married, the incense burners began to swing, the candles went out, the icons quivered. Then they questioned each other and found out that they were siblings. They prayed to God and he made them into two stars: one became the Morning Star and the other became the Evening Star. They move towards each other and they meet only once a year. When they get too close, an earthquake occurs.

DENITSA AND THE STAR YOUTH

A woman had no children. She begged God to give her any child, be it a fierce serpent. God gave her a child, a son-serpent, who, when he became of age, told his mother to go and ask the king's daughter Denitsa to be his wife. After questioning and challenging the woman, the king gave his daughter away.

In the evening, when the newlyweds went to their room to go to bed, the mother looked through the keyhole and saw that the serpent had turned into a great hero, beside whom St. Petka and St. Mary were standing, and Denitsa, the bride, was serving them. The mother told it all to their godfather, but when he went to see them, the bridegroom and the bride flew to heaven. Denitsa became a bright star, which we see shining in the east, and in the west shines the Youth Star. These two stars meet in the sky once a year and separate again. The Maiden star goes to the east and the Youth Star to the west.

MILAN AND MILITSA

Milan and Militsa were born twins. Their family was poor and could not feed even a single child. So the mother put Militsa in a basket and let it float down the white Danube. A fish brought her up. When Militsa grew up, the fish sent her to see her brother. The girl entered her home, but none of her relatives recognised her. She told them who she was and vowed to see them only once a year from now on.

Мария-Зои Йотова, 10 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

Since then, the Morning Star and the Evening Star see each other once a year, and some say, once in every three years. They kiss three times and go their separate ways.

THE MILKY WAY

It is said to be a sign of man's sins.

GODSON AND GODFATHER

Once upon a time a godson went to visit his godfather. It was a fierce winter and there was no food for the animals, so the cattle were dying. The godson saw stacks of straw at his godfather's place, but instead of asking, he decided to steal some. At night, while everyone was asleep, he got up, filled a basket with straw and left. In the darkness, the godson did not see that the basket had a hole, and walked on quietly, the straw drifting and leaving a trail. When he reached his home, behold, there was nothing left in the basket!

In the morning the godfather got up and saw that the godson had gone without calling. He went out into the courtyard, and when he saw the stack, he knew that it had been tampered with, that someone had stolen the straw. Only now did the host understand what had really happened. He tightened his cowhide shoes and started walking along the trail left by the scattered straw. He walked as far as it took him, and the track led him straight to the house of his godson.

'Well, godson, how dare you! Couldn't you ask me? You never steal from your godfather, stupid man!'

The godson started mumbling under his nose:

'It's not me, godfather, I tell you the truth!'

Then the godfather said:

'Let this stolen straw be set on fire, and never go out, so that it may be known and remembered when a godson stole from his godfather.'

And so it came to pass. The straw caught fire and burns to this day.

Дора Трайкова, 8 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

THE SKY

When God created the earth, he decided to cover it with the sky as a lid. Life in heaven reflects life on earth, with its joys and never-ending dramas.

Heaven and earth are made of the same stuff. Perhaps it is like tin or thick glass. It could also be like a buffalo hide. Some imagine it as a hard crust with seven folds. In any case, it is a top cover that shields the earth.

WHY THE SKY IS HIGH

Once upon a time, the sky was very close to the houses and people propped their things on it – shovels, hoes, etc. One woman decided to stick cattle dung on the sky to dry it for burning. And another, washing her infant's linnen, reached up and wiped her hands in the sky. A third wiped her hands in the crescent moon itself, and then the Lord lifted the sky higher. Then a ploughman, while ploughing, wanted to prick the front oxen in the yoke with his goad, but he poked the sky instead. The Lord got angry and raised the sky even higher. After a while a mower was cutting hay. He mowed until noon, and at noon he began to gather the hay. He heaped up heaps, heaped them on high, he climbed on top to finish them, but he could not, for the sky was now very near. The mower became angry and poked the sky with the pitchfork. Then the Lord raised it as high as we see it today. Although it is very high today, when it frowns it falls low and threatens to destroy crops with hail or torrential rain.

THE MARRIAGE BETWEEN HEAVEN AND EARTH

For a long time, there was a terrible drought on earth. No rain had fallen for years. Then heaven and earth decided to marry. They celebrated the event very solemnly. They had a big wedding. Many dishes were served at the wedding, so many that they fed all the animals.

Immediately after the wedding it began to rain and this rain brought fertility

Валерия Станчева, 12 г.

Ателие „Приказен свят“

Преподавател – Татяна Антонова

to the people. Through the rain and the rays of the sun, under which the fruits of the earth ripened, the newlyweds bonded, and so their bond bestowed abundance on the earth's inhabitants.

From the marriage between heaven and earth the moon was born. This marriage lasted long. Until God lifted the heavens high above people.

THE MOON

The Moon and the Sun are two mighty lamps. One cold, mysterious and distant, to shine during the night. The other one – bright, strong and warm – to light up the day. The Moon floats on water, or walks across the sky with a donkey, along the same path as the Sun walks by day. Or perhaps there is a special path made by God especially for her. In summer she walks along the edge of the earth, in winter she moves in the middle.

The Moon is the younger sister of the sun and it bears a great influence on the lives and destinies of people. Less often our people imagine her as a masculine being ('Mesechko' – The Crescent Moon). It's being recognised as both a male and a female being as a surviving element of the magical myth of the bi-sexual androgyne, the primaeval originator and creator of the universe.³

The Moon is good and fair and shines on people at night while her brother is asleep. Some perceive her as the lamp of God, which God lights in the evening to give him light. When man walks, she too moves across the sky to show him the way.

³ It is believed that in ancient times the first humans were androgynous, i.e. bi-sexual. In ancient Greek mythology they are described as having four arms and legs, two heads, giants of incredible strength, almost like the gods. When they divided their bodies into two halves, male and female, their strength diminished, but when united, no one could defeat them.

Ралица Велева, 8 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

THE TWO LOVERS

Once upon a time there lived a very pretty lass. All the lads were courting her. One young man, her relative, also liked her very much and courted her. Once at the well he spoke to her of love and drank water from her cauldron. Then they were both petrified, and the Lord lifted them up to shine above and be seen as an example for all men. Even now, at the full moon, an image is seen on the moon: a maiden with cauldrons and a yoke on her shoulder and a young man drinking from her cauldron.

WHY THE SUN AND THE MOON QUARRELED

The Moon is a beautiful maiden, the most beautiful in the world. But the Sun would not let her shine more brightly, lest his glory should be dimmed.

Once both luminaries shone only during the day. However, the Moon began to boast all over the place that if it wasn't for her, the earth would neither warm nor give birth to anything.

'If it were not for me,' she said, 'this earth would be drowned in darkness.'

She did this one day, and the next, and at last the Sun was fed up and went to his mother and told her:

'Tell me, mother, what shall I do with this Moon? I can't stand her boasting any longer. Don't I shine in this world and give warmth and light to the earth as well?'

The mother wondered and wondered, then finally said to him:

'If you hear her boasting again, take an ox shit and slap her on the mouth with it.'

The Sun did so. Once he saw that the Moon never stopped boasting, he took an ox shit and slapped her on the mouth with it: the shit smeared all over her face and remained there. From then on, the Sun and the Crescent Moon have quarreled and the Sun shines only during the day, while she shines only at night. They keep chasing each other, but neither can be caught. They run away from each other.

Милена Ружинова, 8 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

THE WEDDING OF THE SUN AND THE MOON

In the beginning the Sun and the Moon lived on the Earth, and when the Sun grew up, it wanted to marry the Moon. One day all the matchmakers and animals, that lived there, came to arrange the wedding of the Moon to the Sun. The hedgehog – old Dragich – was also invited. Each one of the matchmakers saddled up his horse and gave him some food. They were talking about the marriage, and asked the old man Dragich, who had been silent all the time, about his opinion. He then said:

“The wedding will be, only if my horse eats its food”.

Everybody laughed at his stupid wisdom, but still went to check the horse. The matchmakers saw only one cold stone. When they asked the hedgehog why he has given his horse a stone to eat, he replied: “When the Sun will marry the

◀ **Мартин Димитров , 8 кл.**
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

Янита Хубенова, 8 кл. ▲
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

Moon, as you want, many suns will be born and we shall all burn. Even the last stalk of grass on the planet Earth will burn. And that is the reason why I feed my horse with stones. I want to teach him to eat stones, but he doesn't want to, so the wedding cannot happen".

When the animals heard the old matchmaker Dragich – that strange head – they decided to make sure, that the Sun and the Moon would never meet again and tried to keep them apart, so as not to burn the Earth.

THE SUN

The sun was created by God to shine on people during the day when they have to work. It dislikes sleepy people. As soon as it finds someone under their bed covers, it gets angry and such a person does not succeed in anything. The Sun has a sister Moon and a brother Fire.

In certain places, the Crescent Moon is believed to be the Sun's brother.

It rises from the east, moves all day across the sky, and sets in the west – where the sky and the earth touch, where evil fairies, ghosts and spirits live. Under the earth the sun has a palace where his mother prepares dinner for him. Tired from the long journey all day, it eats a cow and an oven of bread. The next day, by a special way underground and through the sea, it goes unnoticed to the east, where we see it every morning. In the water that supports the earth, the sun has bathed and cooled, so its light is weaker in the morning.

It shines from above and sees everything, knows many things and gives advice to people who go to ask its help. Somewhere they also call him Grandpa Raiko (from the Bulgarian word for 'heaven' – рай, pronounced as /rai/). Because it is wise, but also because it is beyond human grasp, it belongs to Heaven.

HOW THE SUN AND THE STARS WERE CREATED

Before the world was made, Christ had already been born. When he was a little boy, he walked by his father and held on to him. So much did little Christ stick to his father, that God thought it burdensome:

Веда Петрова, 8 кл.

51 СУ „Елисавета Багряна“

Преподавател – Мария Кутлова

‘Oh, dear child, why don’t you sit down on the ground and play with something?’

And when little Christ heard these words, he came down from his father’s knee and sat on the ground to play. His first game was to dig the ground with a garden hoe and make mud. He shaped the mud into wonderful balls and piled them up to dry.

As the Lord went up and down his realm, he decided to stop by and see what his son was doing. When he saw him, his hands and face covered in mud, he stopped to see why.

‘Let me see, why art thou so smeared, my son?’ he spoke to him. ‘What is this mud that thou hast made before thee?’

‘I am making balls to play with, father,’ Christ told him.

‘You’ve done well, child. But why have you so many of them, and what will you do with them?’

‘I’ll throw them up, papa, and so I shall play with them.’

‘Well, if that’s the way you’re going to play,’ the Lord spoke to him, ‘throw that one, the bigger ball, up, and let’s see how far you can throw it.’

With great joy did Christ listen to his dad, so he grabbed the big ball and threw it up into the high sky. With God’s blessing it went far away, stood still, and the Sun burst into its flaming rays. At first it shone so brightly that no one could look at it. And the little Christ put both his hands before his eyes, lest he should be blinded by the sun.

‘Well, my son, do you see how you made the great ball shine? Come on, throw all the balls up, so that they might also become like it!’

‘I would throw them, father, all of them,’ said Christ, ‘but I beseech thee to make them shine less brightly than the great ball.’

‘All right, child, you throw the balls, and I know what to do,’ the Lord replied.

Then Christ grabbed all the balls with both hands and began to throw them. They all scattered across the wide sky and each one stood in place as the Lord had blessed it. He blessed one to be the Moon, others to be great stars.

When Christ saw that all his balls stood high and that he had nothing to play with, he began to throw dust from the field to the sky. But the Lord blessed that dust too, and turned it into the tiniest of stars.

THE SUN’S QUEST

A king had a very pretty daughter who went somewhere every night and tore a pair of shoes. She had another strange peculiarity – whomever she married,

Дамяна Радева, 10 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

shreds, appeared before the Sun, and complained to him:

‘Well, brother, I have come to tell you, marriage turned out to be a very bad thing! You should never marry! You saw me, when I was a bachelor, I was wearing such nice clothes, and look at me now. I got married, raised my children, and now that they have grown up, they took everything I had, they even took the clothes off my back. And at last they drove me out of the house, and I was reduced to begging. And you, my brother, if you marry, the same will happen to you.’

When the Sun saw this, he said:

‘Ah, if this be the matter, I will not marry!’

And so it remains to this day – the Sun was never married.

THE EARTH

The earth is formed of soil taken from the sea – maybe from sea foam or yeast from under the water. In the beginning it was soft as mush. Gradually, over many years, it hardened.

THE EARTH IS A CREATION OF BOTH GOD AND THE DEVIL

First of all, in the beginning of the world, there was no earth and no people. There was water everywhere. There were only God and the Devil living together.

One day the Lord said to the Devil:

‘Let us make firm land and people.’

‘Of course,’ answered the Devil, ‘but where shall we get earth?’

‘There is earth under the water,’ God said, ‘go in and get some.’

‘All right,’ the Devil answered.

‘Only, before you dive,’ the Lord said to the Devil, ‘say, ‘By God's power and mine!’ Then you will reach the bottom and find earth.’

The Devil descended, but he did not first say, ‘By God's power and mine!’ but, ‘By my power and God's!’ Therefore, he did not reach the bottom. The second time he did so again, and again he did not reach the bottom. The third time he said, ‘By God's power and mine!’ Only then did he reach the bottom and with his nails he scratched a little earth.

This earth the Lord put above the water, and it became the Earth.

And when the Devil saw it, he began to think of killing the Lord. He asked him to go to sleep, so that when the Lord was asleep, he would push him into the water. He wanted to remain on his own and glorify himself as though he was the one who had made the earth. The Lord knew this, but he lay down and pretended to sleep. Then the devil arose, took the Lord in his arms, and went to the water to cast him. As he was pacing towards the water, the earth grew. He turned to the other side, and again he did not reach the water. Then he turned again to the third side, and when he did not reach the water again, he put his Lord on the ground and lay down exhausted. After he had slept a little, it occurred to him that he hadn't tried the fourth side. He took the Lord and carried him again to the water, but again it remained out of reach.

Then the devil awoke the Lord:

'Wake up, Lord, let us bless the earth. See how much it has grown while we were sleeping.'

'Oh, you, devil, while you were carrying me in all four directions to throw me in the water, you drew a cross with me. With it I have blessed the firmament.'

HOW THE EARTH IS SUPPORTED

The earth is supported by a pillar and consists of three parts. Under the earth dwell devils called 'blackheads'. They are very scary. They have horns and a tail, and their eyes are on the back of their necks. All the year round the devils gnaw at the pillar on which the earth is supported, and it becomes quite thin. And when at Easter people say, 'Christ is risen!', then suddenly the pillar thickens and the earth stands firm on it again.*

* Стълб.

THE BALANCE OF THE EARTH

When they asked Clever Peter why people kept going in different directions, he explained:

'To keep the balance of the earth, to keep it from tilting to one side. That is why people walk in different directions.'

HOW THE MOUNTAINS AND THE LOWLANDS WERE FORMED

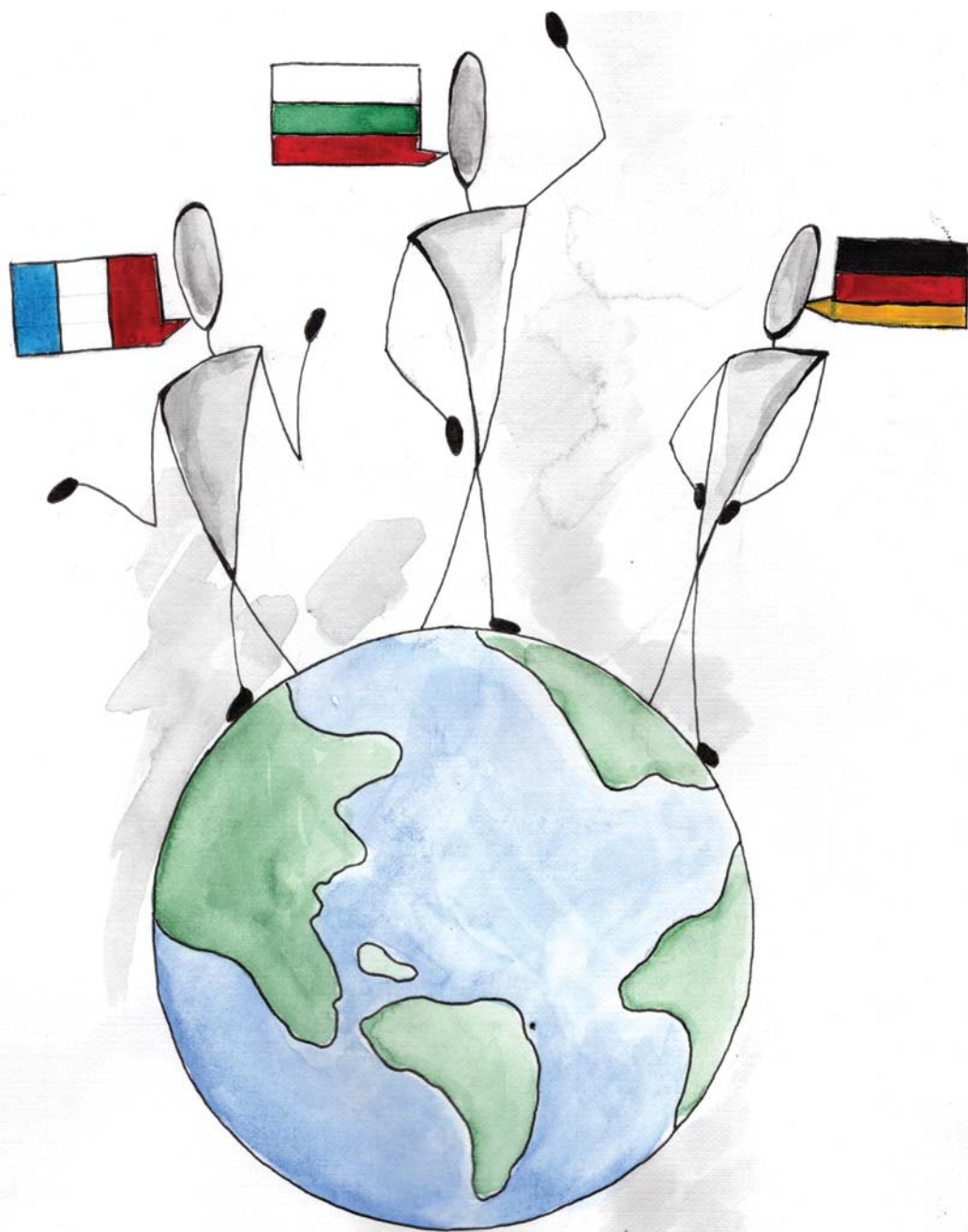
When the devil could not drown the lord and reign alone in the world, he began to draw the piece of earth on which the Lord sat, drawing it so much that the sky could no longer cover it as a lid, as it had been before. Therefore, the Lord called the animals to a council to make them consider what could be done so that the earth would be covered again by the sky. According to the hedgehog's advice, the Lord had to lift up the earth here and there and tread it down in places so that it would be shortened and the sky could cover it. Thus the mountains and valleys were formed. And the Lord dug holes for the rivers and the seas, so that they should not overflow and drown the people. And he layered up the earth that he had dug in heaps, and they also became mountains.

In those times, the Lord walked on the earth. But then people became sinful and bad and he fled to heaven. However, the earth also went after him, not willing to be without God. All its parts competed to be closer and closer to God. When the Lord saw this, he said twice, 'Stay where you are, earth, I will come to you again.' And the earth stood still, up to where it had come. The places over which God had treaded rose higher. Thus our people explain the appearance of the mountains of today. The places which remained lower are now the fields.

THE 'TEPTILES', THE WONDERFUL PEOPLE WHO WANTED TO REACH THE SKY

Long ago, when the earth was still flat, there lived on it some strange people who called themselves 'Teptiles' (or also 'dewi'). They were like giants - big, strong and very tall. Once the Teptiles felt curious to find where the end and the beginning of the earth was, what shape it was, etc. And they set out. They walked through forests, vast wilderness and seas, where no normal man could walk at all. They went everywhere and there was no end. As the Teptiles walked, they kept one of their feet shod, while the other was bare. And when a thorn got stuck in their heels, they didn't pull it out, but rubbed their feet off the earth so that the thorn would pull itself out. This way the roads appeared.

And when they had searched the earth, they desired to go up to heaven, to

Ивет Ганчева, 11 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

see the Lord and what was in there. For this purpose, they began to erect high structures, hoping to plunge them into heaven and to use them to climb up. They built them out of stones, adobe and mud. The Lord watched them from above and saw that their work was progressing, that the Teptiles were tirelessly building their towering brickwork and would soon reach him. He began to wonder what to do to hinder them. Long did he ponder and ponder, and he finally figured it out: he decided to mix their languages. And so he did. Thus, he really succeeded in thwarting the Teptiles' plans. They ceased to understand each other because each of them spoke a different language. When the one who was on top of the building asked for mud, the other, who had to hand it, didn't understand what was wanted of him and gave him stones. So their work became difficult and they were compelled to give up climbing up to heaven and seeing the Lord. However, the building work they had begun remains to this day. These are the mountains, the hills and all the heights. The low places that remain between them are the low-lands.

LIGHTNING AND THUNDER

On the cobblestones of heaven there was once very busy traffic: the Lord rode on horseback, the angels carried the clouds in their carriages, St. Elijah was driving his iron chariot drawn by six winged horses. When its wheels struck the stones of heaven, lightning bolts were produced.

Thunder and lightning also came from the barrels which were rolled by St. Elijah or the Lord.

HAIL AND HAILSTORM

Hail is prepared in heaven by the furies (fire dragons) who live there, by the devil, and also by the saints Jermaine, Bartholomew and Marcus the Hailstormer. On earth it is prepared by the wood-nymphs near the lakes, who pile it there and then lift it into the clouds. If a hero managed to take a few grains from this pile, the hail could not be lifted up to the sky.

Hail is a dire misfortune sent by God as punishment for the sins of men. This is usually when an eagle has been wronged (when its eggs had been broken, its eaglets stolen or killed, its nest had been spoiled, etc.), it was also a punishment for stealing, for dishonouring a maiden, for the killing of a child born by a maiden or widow, for adultery.

WHY DOES IT HAIL MORE OFTEN IN SOME PLACES

St. Elijah is a saint of thunder, but he also releases hailstorms. When he would ride his horse across the sky in the morning, his mother would call after him:

‘And, please, release your hailstorms only over the forests!’

As his hearing was failing, he would cry:

‘Pardon? Repeat?’

His mother kept repeating, but he still didn't hear and shouted:

‘Say that again, will you?’

When he still didn't hear a third time, he would ask:

‘Same as yesterday?’

His mother would get angry and answer:

‘Release them as you wish!’

And he would blast his hailstorms again where he had the day before. This is why it hails more often in some places than other.

RAIN

Rain is kept in the clouds and given only by God, but the keys are held by St. Elijah. The most expensive, downright golden rain, is the one that falls on St. George's Day. Every drop of it is a gold piece. It fertilises the earth to yield fruit and feed people.

During a rainstorm, the saint in charge of summer showers, harnesses two wild horses to a cart loaded with barrels overflowing with water. The horses whirl across the sky, the cart rattles and rumbles, and the barrels pour water on the earth.

SAINT MARY AND THE GOOD BRAVE YOUTH

St. Elijah, St. George and St. Nicholas were three brothers, and St. Mary was their sister. The four were dividing their possessions. St. George had the thunders, St. Elijah was given the mowing of grass and the harvest, and St. Mary got the sky. However, she took the sky and locked it, and not a single drop of rain fell for nine years. She was angry. The Virgin was angry because the earth was

sinful – brother killed brother, siblings married. The earth dried up so much it was scorched. Great cracks appeared and people collapsed within: kings and paupers, young men on raven black horses, mothers with wee infants on their breasts.

A widow had only one son, and he fell into the earth. His mother began to pray:

‘Oh, God, unlock the heavens, give us tiny drops of dew so that the earth may soften and let my child come forth!’

Then the holy Mother of God took pity on her and unlocked the sky. Fine dew fell and the good brave young man came up from the earth.

THE SEASONS

God divided the year into spring, summer, autumn and winter. He decorated spring with the gift to make people happy with its birds, flowers and vegetation, he blessed summer with the grace to make everything ripen, made autumn suitable for sowing the crops of next year, and gave people the winter to rest and eat the harvest which they had collected with great labour. If winter lasts forever, people will eat everything and die of hunger. If summer lasts forever, everything will burn in the heat. God knows exactly what to do, many would say, and rejoice in the seasons created by God's grace.

The earth is shaped like an orb and spins on an axis like a carousel. On one side of the orb is winter and next to it are spring, summer and autumn. The orb rotates and the seasons rotate with it.

THE FROG AND THE KING'S DAUGHTER

When God made the earth, he left a king to reign on it, and at his request he gave people eternal summer. But lots of beasts infested the earth and grew exceedingly big.

Among them, there was a Frog who became as big and strong as a man, and he asked the king's daughter to be his wife. The king was frightened by this proposal and turned to the hedgehog for help. The hedgehog advised him to give his consent, and then he would teach him what to do. On the day appointed for the wedding all the animals came. At the hedgehog's suggestion they went to a mountain where they could better enjoy themselves. Here the king, again on the hedgehog's advice, prayed to the God:

‘Help me, oh, God, to save my daughter from the Frog!’

And because there is one God in heaven, and one king on earth, the Lord hearkened to his request.

Suddenly a strong wind began to blow. And there was such a great cold that many of the animals died and others had to hide. Thus, fewer animals left, and man became stronger again. The Frog must have died too, as there were no tales of the king's daughter having married him.

Thus God created winter.

THE LOVE OF THE SUN

Not everyone knows perhaps, but the Sun has two lovers, one on the northern end of the earth and the other on the southern. When he wants to see one of them, he approaches that side of the earth where his beloved is. Then he warms that side more, and there comes hot summer. When he has spent enough time admiring this lover's charms, the Sun goes to the other side to woo the other. Then this other side of the Earth begins to warm, while the first side gradually cools and winter begins there.

They say that the Sun rides a horse across the sky. In summer his horse would gallop over the ridges of mountains and the Sun would shine from high above. Therefore, the day is long and the weather is warm. In winter, on the other hand, his horse would go along the foothills. Then the sun is low. The day is shorter and it gets cold.

SNOW IS WARMER THAN FLOUR

This happened back in the times when men could wed more than one woman. A man had two wives, he loved one of them and didn't love the other. One winter he was conscripted in the army. Before leaving, he placed the woman, who was dearer to him, in the barn where they stocked the flour, so that she would have enough to eat and she would keep warm. He put his other wife, whom he didn't like so much, in the straw.

It began to snow and covered the straw. The woman inside was warm, but the one in the flour froze to death. The man did not know that a layer of snow was warmer than flour and thus he killed his beloved wife.

Гергана Гелева, 11 кл.
51 СУ „Елисавета Багряна“
Преподавател – Мария Кутлова

THE MONTHS

People associate the names of the months mostly with the work they do seasonally, with major church holidays during a month, or with certain features of weather and nature.

In popular terms, January is known as Golyam Sechko/Sechen, that is, the cold literally cuts like an axe; everything cracks with cold.

THE TWO GIRLS AND THE MONTHS

A stepmother hated her stepdaughter very much and was always looking for a way to get rid of her. One cold winter night she sent her to the water spring to get water. The poor girl went out. It was dark and cold. When she reached the spring, there she found eleven men and one woman. These were the twelve months of the year, but how could she know of it? She greeted them:

‘Good evening, kind gentlemen and lady!’

‘Hardly an evening, little girl, it's the dead of the night amidst winter,’ replied the woman. ‘Who sent you here?’

‘My stepmother sent me to fetch water, because we have none at home, my lady.’

‘All right, you'll get her water. But before that, we would ask you to settle an argument between us. Tell us which is the best month of the year.’

The girl thought hard, then answered.

‘All the months are very nice, my lady. I love them all, Golyam Sechko (January), Malak Sechko (February), Martha (March) and... thus she listed all the months.

The months rejoiced and blessed her:

‘Gold coins will drop from your mouth at every word, good girl!’

The girl returned home and told all that had happened to her stepmother. As soon as she spoke, coins were scattered from her mouth. The wicked stepmother was angry. She had sent her to the spring to be killed by the cold and now she had returned, adorned with a gift! Immediately she dressed up her own daughter in three fur coats, wrapped her in warm shawls, and sent her to the fountain to meet those same people and to answer them, whatever they asked her.

Her daughter frowned, but left. She reached the spring and there she found eleven men and a woman. They asked her:

‘What do you think, girl, is the best month?’

As she was angry that she had been dragged out of her warm bed for their sake, the evil stepmother's daughter replied:

‘The best month!? None is nice, I love none of them. One brings cold and frost, another mud and rain, and yet another brings burning sunshine and heat. And Martha is the wickedest old woman, wayward, changes weather from day to day...’

When the months heard this, they cursed her:

‘Snakes and lizards shall fall at every word out of your mouth, bad girl!’

The daughter of the wicked stepmother returned, and began to shout furiously while still on the doorstep:

‘Why did you send me to those cursed creatures, mother!’

Barely a word was spoken, and snakes and lizards slithered at the feet of both mother and daughter.

MARCH

They call March the only female month on the calendar, but according to one tale, March was once a man. He had two wives, one ugly and old, the other pretty and young. When March looked at the first, the weather turned cold and foggy; when he looked at the second, it warmed and glowed. Whatever the truth, in any case, Martha is the image of the renewal of life and people have always tried to please her and cheer her. If she was cheerful, then the weather would be nice. Therefore, on March 1, they decorated the roofs of their houses or a fruit tree in their gardens with a red cloth and left it there for nine days. As soon as Martha saw it, she was supposed to cheer. She is also happy when she sees the ‘martenitsa’ (the red and white threads), which people wear for her, especially when she casts a look on a child, a maid or a bride. This is probably because she associates maidens and brides with the fertility and the new birth, which she herself embodies.

MARTHA, APRIL'S BRIDE

Martha married April. He was a handsome young man, dashing, well-built and finely attired. There was only one thing Martha didn't like about him: he always walked around in muddy shoes, splattered and dirty. When she looked at

his feet, she frowned and was angry. But when she looked at his face, she smiled, she rejoiced in his beauty. When Martha was angry, the weather turned bad, cold and wind stiffened the earth. When she smiled, the sun shone on the world.

OLD MARTHA – CRYING NOW AND LAUGHING THE NEXT MINUTE

Old Martha's capricious temper could be attributed in part to her brothers. The story goes that the three of them once had a vineyard and had been tending it all year round. When the time came, they harvested the grapes and made three barrels of wine.

Having one glass after another every night, the two brothers drank up their wine. Old Martha knew nothing, but they also began drinking her wine, glass by glass. They went on until nothing was left. Then Old Martha's month came and she wished to treat herself to a glass of wine. She went and looked for the wine in her cask. But it was quite empty. Her brothers had drunk it all. Old Martha stormed like a fury, so angry was she with her brothers for drinking her wine. She screamed and cried with anger, but, eventually, she laughed and stopped crying about it. Finally, she said, 'Well, let's forgive and forget. It's my brothers who had drunk it, not some strangers.'

Since then, everyone knows that Martha can make people laugh, but she can also make them cry.

ЗАДАЧА ЗА ВНИМАТЕЛНИ ЧИТАТЕЛИ:

За кой текст е илюстрацията?

1

2

3

4

5

6

7

8

9

ОТГОВОРИ

- 1 – КУМЕЦ И КРЪСТНИК
- 2 – ЗВЕЗДИТЕ ОБИЧАТ РАВОТЛИВИТЕ
- 3 – MILAN AND MILITSA
- 4 – ЖАВОКЪТ И ЦАРСКАТА ДЪЩЕРЯ
- 5 – МОМЧЕТО И СЪРЪНЦЕТО
- 6 – ЗАЩО Е ВИСОКО НЕВЕТО
- 7 – ЗА СВАТВАТА МЕЖДУ СЪРЪНЦЕТО И МЕСЕЧНИНАТА
- 8 – СЕЗОНИТЕ
- 9 – ДВАМАТА ВЪЗЮБЕНИ

НА ПРАГА НА ВЪЛШЕБНАТА ВСЕЛЕНА
Български митове и легенди

Съставител: Лилия Старева

Художествено оформление и предпечат: ИСМ компания

Печат: ROPRINT

Формат: 70x100/16

Печатни коли: 5,25

ISBN 978-954-8388-31-3

© Издателство „Листа“

www.lista-bg.com

Как са сътворени Слънцето и звездите? Защо се скарали Слънцето и Луната? Защо луната свети отдалече? Защо звездите изгряват една по една на небосклона и някои са по-ярки от другите? Какво показва Млечният път? Откъде идват и къде спят облаците? Защо е високо небето? На какво се държи земята? Как са се образували планините? Защо Баба Марта ту плаче, ту се смее?

Да предадем на днешните деца откритията на някогашните българи – деца, значи да им предадем тяхното любопитство, усещане за сила и мъдрост, самочувствие, единност с природата и космоса.

Природата, която ще разберем и опазим, ако открием, че сме част от нея. Космоса, който ще доближим, ако вярваме, че сме едно с него.

Деца и младежи, автори на илюстрациите и преводите в тази книга имаха възможност да се докоснат до магическото мислене на детето-откривател, да погледнат на света като приказка, която очаква своите герои, да пожелаят те самите да бъдат герои.

Цена: 12.00лв.

